

บทสรุป

ในเรื่องความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายในอาเซียนนั้นตั้งแต่โลกาภิวัตน์มาแล้ว อาเซียนโลกก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 แต่เริ่มมีความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญที่จะหันมาร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจก็เมื่อปี พ.ศ. 2519 เป็นเวลาถึง 10 ปี นับแต่โลกก่อตั้งสมาคมอาเซียนขึ้นมา กตพหุณันจาเขียนไม่ไกลแสดงถึงความสนใจที่จะร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจกันอย่างจริงจัง เทาไคมีก และความเคลื่อนไหวในปี พ.ศ. 2519 นี้จึง เป็นความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญแห่งการขยายขอบ เขตแห่งความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายในอาเซียนออกไปอย่างกว้างขวางแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การอุตสาหกรรม ความมั่นคงร่วมกันทาง เศรษฐกิจ แต่จากที่ศึกษามาแล้ว จะเห็นว่า ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายในอาเซียนนั้นประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการจนทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาความร่วมมือไปได้อย่างรวดเร็วและเต็มประสิทธิภาพนัก ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคนี้ในการศึกษาจากบทที่ผ่านมามีได้แก่ เฉพาะปัจจัยอัน เกิดแต่เงื่อนไขทาง เศรษฐกิจ เช่น เรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจโดยการ ดำรง เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงานภายในอาเซียน สรุปได้ว่า เงื่อนไขทาง เศรษฐกิจที่เป็นอุปสรรคทำให้การจัดตั้งกองทุนสำรองนำเงินออมแนวทางของกองทุนสำรองภายในอาเซียนยังไม่สามารถดำเนินการได้ในขณะนี้ เพราะมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคได้แก่

1. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาสำรองทั้ง 2 ชนิด คือ ข้าวและน้ำมันนั้นแตกต่างกัน แม้จะเป็นสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ชั้นปฐมเหมือนกัน ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงลักษณะอัน เป็นคุณประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่ครอบครองผลิตภัณฑ์ทั้งสองแตกต่างกันประการหนึ่ง และรวมถึงอุปสงค์และอุปทานของผลิตภัณฑ์นั้นในตลาดโลกประการหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ที่มีอุปสงค์มากกว่า คือน้ำมัน จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจของชาติมากกว่า ทั้งนี้ รวมถึงปริมาณการผลิตและการครอบครองผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิดในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ครอบครองผลิตภัณฑ์น้ำมันจึงต้องการ

ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นให้เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติคนเฒ่ามากที่สุด เช่น ในการส่งออก เพื่อเพิ่มมูลค่าและองประกอบภาคการจะนำมารวมไว้ในกองทุน

2. อภินิหารเจ็ดร้อยของผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะได้รับจากการจัดตั้งกองทุนสำรองข้าวและกองทุนสำรองน้ำมันนั้นเห็นอยู่ในระดับที่ประเทศสมาชิกเห็นว่าไม่เป็นไปอย่างเสมอภาค นั่นคือ การนำเงินที่มีฝ่ายใดเห็นว่า การนำผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดไปขายจะเป็นข้าวหรือน้ำมันก็ตาม มารวมกันไว้เป็นกองทุนสำรองนั้น ฝ่ายตนเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์มากกว่าโดยผลประโยชน์ กล่าวคือ ทางฝ่ายตนเห็นแก่ผลประโยชน์ของชาติตนมากกว่า ความร่วมมือกันที่จะเป็นปัญหา และเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ความพยายามหาทางเจรจากองหรือประนีประนอมกันในเรื่องอภินิหารเจ็ดร้อยของผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายควรจะได้รับกลับไป จนในที่สุด หลังจากที่ได้มีความพยายามผลักดันให้เกิดกองทุนสำรองน้ำมันขึ้นโดยฝ่ายไทยหลายทอดหลายครั้งในการประชุมอาเซียนระดับต่าง ๆ ขณะนี้เรื่องความร่วมมือในด้านน้ำมันก็ทรงกันได้ในระดับหนึ่ง คือ การประนีประนอมโดยให้หลักการแบ่งปันน้ำมันในแถบจุดเดิมเขตแดนหลักการสำรองน้ำมัน และได้เพิ่มเติมหลักการที่จะช่วยเหลือประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกิดปัญหาน้ำมันลงตลาดด้วย

3. บรรณาธิการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาจากการศึกษาสรุปได้ว่า ภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยหลักการขาดแคลนอาหารทั่วโลกในปี 2516/2517 เป็นแนวโน้มที่ร้ายที่สุดทำให้อาเซียนรวมกันจัดตั้งกองทุนสำรองข้าวในยามฉุกเฉินขึ้นในปี 2522 และวิกฤตการณ์น้ำมันเป็นแรงให้เกิดความตื่นตัวสำรองน้ำมันขึ้นมาในอาเซียน แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะประเทศอาเซียนเป็นผู้ผลิตน้ำมันให้เหลือด้วย แลต่อมาการสำรองพลังงานก็เกิดขึ้นได้ในรูปหลักการแบ่งปันน้ำมัน ทั้งนี้เพราะในช่วงปี พ.ศ. 2525 และ 2526 เกิดปัญหาน้ำมันมีราคาตกต่ำและมีปริมาณการผลิตลดลงจนต้องมีการลดราคาน้ำมันลงและลดปริมาณการผลิตลงด้วย ประเทศอาเซียนนี้เป็นผู้ผลิตน้ำมันที่ประสบกับปัญหาในเรื่องนี้ จึงต้องหันมาประนีประนอมกันในขอบเขตของความร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในด้านอาหารและพลังงานภายในอาเซียน

4. บรรยายภาพเรื่องความร่วมมือทาง เศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน การศึกษาเรื่องนี้ ได้พิจารณาสรุปของความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายใต้อาเซียนใน คำนอื่น ๆ ประกอบด้วย โดยการศึกษาความร่วมมือทาง เศรษฐกิจหลังจากปี 2519 เป็น ลมมา ซึ่งสรุปได้ว่า อาเซียนพยายามขยายขอบเขตของความร่วมมือในทาง เศรษฐกิจออกไป ในทุกด้าน เพื่อที่จะพยายามปรับปรุงโครงสร้างทาง เศรษฐกิจที่มีลักษณะแบ่งชั้นกันให้ เป็นความพยายามที่จะเอื้ออำนวยกัน เช่น โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน โครงการ แยกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ความร่วมมือกับเพื่อนเราจากการค้ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ ความพยายามเหล่านี้ก็ยังคงดำเนินการไปโดยที่ไม่มีใครจะได้ผลประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยนัก ทั้งนี้เพราะปัจจัยทาง เศรษฐกิจระหว่างอาเซียนด้วยกันเอง เป็นเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค สำคัญ

นอกจากนี้ เมื่อมองไปถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้า ของการรวมตัวนี้ ในเรื่องนี้ได้มีผู้สนใจศึกษาและได้เสนอความเห็นไว้หลายประการ¹ คือ

1. ความรู้สึกชาตินิยมแบบแคบ ๆ (Narrow Nationalism)

มีบทบาทอย่างมากโดยเฉพาะความกลัวและการคัดค้านใจ เรื่อง เกี่ยวกับอาเซียนของประเทศ สมาชิก ดังนั้น นโยบายต่าง ๆ ของอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจและในด้านอื่น ๆ จึง

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก

1. สุภากร ธานีธ "ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจของอาเซียนและคู่ทางใน เอเชียอาคต" เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เมษายน 2525

1. มาลีฉลว อนุสรณ์ "ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายใต้อาเซียน : การค้าระดับภูมิภาค" วิทยานิตยสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2524

3. วิวัฒน์ ยงศิริ "ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจระหว่างสมาคมประชาชาติ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศญี่ปุ่น" วิทยานิตยสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524

มุ่งที่จะเสริมสร้างผลประโยชน์ของสมาชิกแต่ละประเทศมากกว่าผลประโยชน์ของภูมิภาค โดยส่วนรวม ทำให้โครงการและมาตรการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะลง เขาสู่ ความเห็นระดับรัฐบาลของประเทศสมาชิก เป็นการเน้นเรื่องอำนาจของแต่ละชาติ แสดง ให้เห็นว่าอา เอียนแต่ละชาติไม่ได้ตั้งใจจริงที่จะสละผลประโยชน์ของชาติตนเพื่อผล ประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือประเทศอา เอียนยังคงคาดการณ์ที่จะทำ เอาจุดมุ่งหมายของ อา เอียนโดยส่วนรวมและจุดมุ่งหมายของแต่ละชาติมาปรับใช้เข้าด้วยกัน โดยการที่แต่ละ ชาติยอมเสียผลประโยชน์บางประการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่หวังไว้ร่วมกันภาย ใต้อา เอียน ในปัจจุบันการที่อา เอียนร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจของอา เอียน วัตถุประสงค์ที่ยังคงมีอยู่ก็คือ เห็นอิทธิพลภูมิภาคนี้ และ เป็นการจำกัดอำนาจของ สำนักเลขา ชีการกลางอา เอียนที่กรุง วาการ์ลาควาย ซึ่ง เค้าทำ เองทำให้สมาชิกอา เอียนแต่ละประเทศ ไม่มีเจตนาที่จะสนับสนุนงานของอา เอียนในภาย เศรษฐกิจอย่าง เต็มที่

2. กิจกรรมทาง เศรษฐกิจทั้ง โภคภัณฑ์ เกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ของอา เอียนยังคงจะไม่ได้เป็นอันเดียวกันแล้วอีกและทาง เศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังคงให้ เกิดการแข่ง กันกันมากกว่าที่จะร่วมมือกัน เพราะสินค้าออกส่วนใหญ่คล้ายกันและมี ประเทศคู่ค้า เหมือนกัน และรวมทั้งการค้าระหว่างอา เอียนคล้ายกัน เมื่อเปรียบเทียบกับการค้าของอา เอียนแต่ละประเทศกับประเทศคู่ค้าของตนยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก สินค้า ของอา เอียนจึงแย่งชิงกันเองในตลาดโลก

3. วิธีการเพิกเฉย Consensus หรือฉันทามติ หรือความเห็นของ ทั่วกัน (มาจากคำว่า Musjawarah และ Mufakat) ซึ่ง เป็นวิธีที่อา เอียนเริ่มมาใช้ใน การตัดสินใจของอา เอียน ทำให้อา เอียนดำเนินงานด้วยการฉันทามติ Consensus ของทุกประเทศสมาชิก

Musjawarah หมายถึง "การที่ผู้ใดจะไม่ตัดสินใจหรือบังคับให้ใช้ เจตน ญาณของตนเอง และจะเสนออย่าง สุภาพถึงวิถีทางที่ประชากรมควรจะทำ เ็นการด้วยการ ปรีกษาร่วมกันเสมอ ๆ กับผู้มีส่วนร่วมอื่น ๆ ทั้งหมด และนำความเห็นและความรู้สึก เหล่านี้มาพิจารณาจนจะสรุปผลออกมา" วิธีนี้ เป็นวิธีการที่ใช้กันในชุมชนชนบทของ อินโดนีเซีย

ส่วน Mufakat หมายถึง "ความเห็นหนึ่งหรือความเป็นเอกฉันท์"

การที่นำเอาวิธีการไปมาใช้ในการตัดสินใจของอาเซียนทำให้เกิดปัญหาคือ²

3.1 ในการดำเนินการระหว่างประเทศจะลงประชามติปัญหาหลายอย่าง รวมถึงผลประโยชน์ที่แตกต่างกันจนยากด้วยหลายประการ

3.2 การนำวิธีไปมาใช้ในระดับระหว่างประเทศก็ทำได้ว่า ในการประชุม เจรจนั้นไม่มีผู้นำ เป็นการขาดอำนาจของผู้นำ แต่เชื่อมองในอีกแง่หนึ่งก็คือ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายพักเพื่อบริการ เสนอความเห็นและการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่ วิธีการเช่นนี้ถ้าประชุมไปแล้วไม่สามารถตกลงกันได้ในครั้งแรกก็จะเกิดปัญหาคือ ต้องมีการเจรจากันเอง ๆ ไปอีกหลายครั้ง ย่อมใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ได้

4. โครงสร้างของสมาคมอาเซียนมีส่วนทำให้การดำเนินงานภายใน อาเซียนมีประสิทธิผลน้อยลง เพราะเป็นโครงสร้างที่มีการทำงานซ้ำซ้อนกันและกันอย่าง สับสน เช่น อำนวยการหน้าของคณะกรรมการ เศรษฐกิจที่ปลอดคณะมนตรีอาเซียนว่าด้วย วิโกล เลียมเป็นต้น บางครั้งถึงกับมีผู้นำอาเซียนไม่มีโครงสร้าง หรือไม่ก็เป็น โครงสร้างที่ผิดเพี้ยนมาลเกิดไม่ เรื่องนี้สมาคมอาเซียนได้ตระหนักดีและได้พยายามปรับปรุงโครงสร้างให้ดีขึ้น³แล้วหากมองในอีกแง่หนึ่งแล้ว การที่อาเซียนมีโครงสร้างที่สับสน ก็เป็นผลดีหากอาเซียนจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเล็ก ๆ ภายในโครงสร้าง ใหญ่ก็จะกระทำได้โดยง่าย เพราะมีความยืดหยุ่นสูง

5. ลักษณะการกำหนดของอาเซียนนั้น อาเซียนมีการกำหนดกันอยู่ใน ระดับต่ำ นอกจากนี้แล้วการกำหนดของอาเซียนยัง เป็นไปในลักษณะการกำหนดแบบ 2 ฝ่าย

² มาลีดา มณูชัย เรื่อง เดิม เพิ่งอ้าง หน้า 77-78

³ ในการประชุมระดับรัฐมนตรีประจำปีของอาเซียนครั้งที่ 15 ที่สิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 14-18 มิถุนายน 2525 ที่ประชุมได้มีมติให้จัดตั้ง Task Force ขึ้นเพื่อ พิจารณาเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างและกำลังคนของอาเซียนให้ทันสมัย โดยมีการ แต่งตั้งผู้แทนจากประเทศสมาชิกประเทศละ 3 คน เพื่อพิจารณาเรื่องนี้ (ฝ่ายไทยได้แก่ นายอาเนต ปันยารชุน นายณรงค์ชัย อัครเศรณี และนายทิววงศ์ จังกสิวิ)

ดังนั้น เมื่อมีปัญหาเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อาเซียนแต่ละชาติจึงมีความเต็มใจที่จะแก้ไขปัญหากันในลักษณะ 2 ฝ่ายมากกว่าจะหยิบยกเข้าไปในอาเซียน

6. การขาดหมายกำหนดการที่แน่นอนในวาทะความโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อาเซียนก้าวหน้าไปอย่างค่อนข้างเชื่องช้า เพราะไม่มีข้อมูลทิศทางเวลาว่าโครงการความร่วมมือในแต่ละเรื่องนั้นมีการกำหนดเวลาว่าจะแล้วเสร็จเมื่อใด เวลาใด ทำให้การปฏิบัติงานตามนโยบายเป็นไปด้วยความไม่กระตือรือร้นเท่าที่ควร และทำให้เรื่องสำคัญหลายเรื่องหมดความเร่งด่วนไป โครงการเหล่านี้จึงดูเหมือนว่าเป็นโครงการที่ปราศจากจุดหมายปลายทาง และไม่สามารถที่จะมองเห็นผลอย่าง เป็นรูปธรรมได้

7. สุนาถอาเซียนไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำที่จะช่วย เป็นผู้ประสานงานให้การดำเนินการแต่ละเรื่อง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การที่สำคัญ เลขานุการอาเซียนที่กรุงจาการ์ตาไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำแบบ Professional Staff เช่น สำนักเลขานุการองค์การสหประชาชาติทำให้ขาดผู้ประสานงานและก้าวเดินเรื่อง ดังเห็น ในการดำเนินงานเรื่องความร่วมมือในรูปแบบของอาเซียนแจ้ง เป็นการประชุมและเจรจาที่บ่อยครั้งกว่าจะหาข้อสรุปออกมาได้ ทั้งนี้เพราะขาดเจ้าหน้าที่ประจำเป็นฝ่ายประสานงานและฝ่ายเก็บเรื่องให้ตามโครงสร้างและจักรกลภายในอาเซียนนั่นเอง⁴

8. ระยะเวลาที่สนใจอันแรกในเรื่องความร่วมมือภายในอาเซียนก็คือ ปัญหาความมั่นคงในภูมิภาค ได้แก่ ปัญหาที่พม่า บมบาทและท่าทีในเรื่องนี้ของอาเซียนแพร่หลายไปทั่วโลกในเรื่องความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และหากอาเซียนยังหาทางออกในเรื่องนี้ไม่ได้ ปัญหาเรื่องความมั่นคงในระดับภูมิภาคก็จะยังคง เป็นปัญหาที่อาเซียนให้ความสำคัญเป็นลำดับสูงสุดต่อไป และทำให้ไม่มีใครมีผู้สนใจบทบาทเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนมากเท่าที่ควร ความพยายามที่จะเร่งรัดให้เกิดผลในเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจจึงไม่มีความกระตือรือร้นเท่าที่ควร เพราะได้รับความสนใจจากอาเซียนเป็นลำดับรอง ๆ ลงมาจากปัญหาเรื่องความมั่นคง

⁴คู่มือครั้งที่ 3 ในบทนี้

อย่างไรก็ดี แนวโน้มความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายใต้ อาเซียน จะมีอุปสรรค อยู่หลายประการ แต่การที่จะมองว่าอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จในความร่วมมือนั้นก็ ไม่ถูกต้องทีเดียวนัก เพราะเนื่องจากอาเซียนกำลังอยู่ในระยะริเริ่ม ถ้านับจากปี 2519 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลาที่ไม่ยาวนานที่จะกล่าวที่ชัดเจนไปได้ว่า อาเซียน ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ เพราะในเรื่องความร่วมมือระหว่างกันนั้น ประเทศสมาชิกที่รวมตัวกันจะต้องมีความเป็นมิตร และไว้วางใจกันให้ได้เสียก่อน และ อาเซียนได้ใช้เวลาในช่วง 10 ปีแรกของการก่อตั้งพยายามปรับตัวเข้าหากัน พยายาม ที่จะไม่แตกแยกกัน จนถึงในยุคนี้อาเซียนได้พัฒนาความรู้สึกเป็นมิตรต่อกันและไว้วางใจกันได้ระดับหนึ่งแล้ว อาเซียนจึงได้หันมากระชับความสัมพันธ์ โดยการเร่งรัดความร่วมมือระหว่างกันในทุกๆด้านและอย่างแน่นแฟ้น และเมื่อมีเงราะเหตุจากโครงการความร่วมมือทั้งหลายทั้งปวงของอาเซียนแล้ว ในเรื่องของผลประโยชน์ที่จะได้รับหาก อาเซียนร่วมมือกันจนสามารถจัดตั้งได้ความและอุปสรรคที่โลกเข้ามาแล้ว และมีความ คิดเห็นสอดคล้องกันที่ว่า ผลประโยชน์แห่งชาติควรเปิดทางให้แก่ผลประโยชน์แห่งภูมิภาค ึ่งเป็นผลประโยชน์ระยะยาวเพราะประโยชน์ของการรวมตัวกันเป็นอาเซียนถ้ามองในแง่จิตใจก็คือ ความรู้สึกว่ามีพรรคมีพวก และความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน ดังนั้น แม้ความร่วมมือในบาง เรื่องอาเซียนจะตกลงกันไม่ได้ก็ไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นปัญหาใหญ่โต และในขณะนี้ อาเซียนจัดเป็นองค์กรแห่งความร่วมมือในส่วนภูมิภาคที่กำลังมีวิวัฒนาการ มีระดับความใกล้ชิดคล่องตัวอยู่ในระดับสูง และมีการยอมรับจากต่างประเทศมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการมองไปข้างหน้า เรื่องความร่วมมือทาง เศรษฐกิจภายใต้ อาเซียนนี้ แนวทางที่อาเซียนควรจะเป็นและการจะดำเนินการต่อไปให้ได้เพื่อผลประโยชน์ จากการรวมตัวจะได้รับประโยชน์อย่าง เต็มเม็ดเต็มหน่วย และทำให้ประสบผลสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของภารกิจในการรวมตัวกัน คือ

1. อาเซียนโดย เฉพาะผู้นำของแต่ละชาติควร เคียง เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมของภูมิภาคมากกว่าผลประโยชน์ของชาติตน ก็คือ ควรจะหาทางในการที่จะทำให้อาเซียนเป็นองค์กรแห่งความร่วมมือที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือแก้ไขหรือขจัด

ปัญหาความร่วมมืออย่างแท้จริง ทั้งขึ้น ทั้งลง จะเป็นร่วมกันถือครองน้ำความเห็นของท้องถิ่นว่า ทุกปัญหาอาจแก้ไขได้โดยอา เชน เพราะการรวมตัวกันยอมจะทำให้มีคำสั่ง ขอรองสูงและ เป็นที่รู้จักกันอย่างดี เป็นการพิสูจน์ตนเอง ของอา เชนให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. อา เชนควรกำหนดเป้าหมายที่แน่นอนในแต่ละโครงการของลาวารวมมือ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการด้วย ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและการรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และในการดำเนินงานตามโครงการความร่วมมือนั้น ควรมีการติดตามผลทุกระยะด้วย

3. การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างของอา เชน ทั้งให้
 - ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน เวลาราชการที่ตรงจากการทำงาน เพื่อเป็นผู้ประสานงานและเป็นตัวเก็บเรื่องระหว่างชาติสมาชิก
 - เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความคับสนในการปฏิบัติงาน เช่น สายคำคม มังกับบัญชา สายการสั่งงาน หรือสายการประสานงาน เป็นต้น

4. จดให้อา เชนพยายามสร้างฐานทาง เศรษฐกิจและการค้าให้เกิดคู่กัน เพราะอา เชนมีการค้าระหว่างกันน้อยมาก แบบการค้าโลกถึงแต่สำคัญ คือ ข้าว และน้ำมัน เป็นเหตุให้อา เชนไม่ใคร่มีความสำคัญเรื่องผลประโยชน์ร่วมกันทาง เศรษฐกิจ และทำให้ไม่ใคร่ให้ความสนใจอย่างมากในการให้ความร่วมมือกัน ในประเด็นนี้ โครงการอุตสาหกรรมอา เชน โครงการแข่งขันทางอุตสาหกรรม การร่วมกันเจรจาการค้ากับประเทศอื่นแล้ว นับเป็นความริเริ่มที่ดีในการช่วยเหลือเกิดคู่กันในเรื่อง เศรษฐกิจของอา เชน

5. ในกรณีการค้าลง เรื่องความมั่นคงในถิ่น เศรษฐกิจของอา เชน เรื่อง อาหารและพลังงาน เป็นมีการสำรวจหาและการแบ่งปันน้ำมัน โดยานอุกเจินนึ่ง โภภักดิ์ ภูฐานทั้งสอง เป็นโภภักดิ์ที่สำคัญต่อ เศรษฐกิจของอา เชน และเรื่องนี้ นับเป็นความ สำเร็จของอา เชนในระดับหนึ่ง อา เชนก็ควรที่จะเร่งรัดให้มีการสำรวจ เพื่อความ มั่นคง เรื่องอาหารและพลังงานในถิ่นอื่น ๆ ด้วย ดัง เช่นได้เสนอให้มีการสำรวจมีน สำปะหลังใบที่ประจวบอา เชนว่าด้วย เรื่อง เกษตร และการสำรวจตามเช่น คำหรับเรื่อง

ตามเห็นนั้นได้ย้มาไปถึง การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านถิ่นขึ้นในประเทศไทยแล้ว⁵ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการรองความมั่นคงทาง เศรษฐกิจร่วมกัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ในการกำหนดนโยบายทาง เศรษฐกิจของ ไทยภายใต้อาเซียเช่นนี้ เมื่อได้มีการตกลงคำที่ว่าไทยนั้นโดยนัยมีข้อตกลงอาเซียเป็นเสาหลัก⁶ และในเรื่อง เศรษฐกิจไทยก็ได้ให้ภาพรวมที่เกี่ยวกับอาเซียอย่างเต็มที่ ความสำคัญที่ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์แห่งอาเซียหนึ่งถือ เป็นความก้าวหน้าที่สำคัญทาง เศรษฐกิจของ อาเซีย⁷ แต่การที่ไทยจะอาศัยอาเซียในเรื่องการค้า เศรษฐกิจ และการลงทุนจาก ต่างประเทศนั้น ไทยจะคงยอมรับนโยบายประการของสนด้วย ไม่ใช่หวัง ประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายเดียว ถอนกัน ประเทศไทยจะคงตกลงคำเพื่อกำหนดแนวทาง ของไทยให้ได้ว่า อาเซียมีประโยชน์แก่ไทยโดยแท้ ถ้ามีจะมีมากกว่านี้หรือไม่ และ หากจะให้ประโยชน์มากกว่านี้ประเทศไทยควรจะจัดทำหรือควรจะทำปฏิญญาลักษณะใด และ หากตกลงในขั้นนี้ก่อนยอมรับว่าอาเซียมีประโยชน์แก่ไทย ในการดำเนินนโยบายทาง เศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือภายในประเทศของไทยควรจะมีการระดมโครงการรวม และเป้าหมายไว้โดยแน่ชัด เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ ใน การกำหนดโครงการทาง เศรษฐกิจของรัฐบาล หรือแผนพัฒนาพลังงานของไทย ควรจะ ระดมเรื่องความร่วมมือทาง เศรษฐกิจของอาเซียเอาไว้ด้วย เพื่อให้แนวทางการพัฒนา

⁵ การสำรวจ民意สำรวจหลังมีการกล่าวถึงในที่ประชุมรัฐมนตรี เกษตรของ อาเซียนที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ วันที่ 8-9 ตุลาคม 2525 และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้าน ถิ่นเป็นผลจากการประชุมรัฐมนตรี เศรษฐกิจอาเซียว่าด้วยเรื่องพลังงานครั้งที่ 3 ที่กรุงมะนิลา วันที่ 8-9 ตุลาคม 2524

⁶ ศูนย์ข้อมูลของ อาณา พ.อ.อ. สันติ เทวภักดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ เนื่องในโอกาสการสัมมนาเรื่อง "บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ ในด้านความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ" จัดโดยสถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ จังสรากรมย์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2526

⁷ เทว บุญนาค "ประเทศไทยและอาเซีย" สรากรมย์ ฉบับที่ระลึก ปีที่ 33 10 กุมภาพันธ์ 2526 หน้า 244

เศรษฐกิจของประเทศและของอาเซียนได้แข็งไปในแนวทางที่เอื้ออำนวยประโยชน์
ต่อกันและกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ในปัจจุบันนี้ อาเซียนทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ และได้รับการยอมรับ
จากสังคมนานาชาติทั่วไป อย่างไรก็ดี ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ อาเซียนมีประโยชน์
อย่างยิ่งสำหรับประเทศสมาชิกอย่างแน่นอนประการหนึ่งก็คือ การรวมตัวกันทำให้
อำนาจในการต่อรองสูงขึ้นและเห็นช่องทางแห่งความสำเร็จได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้
อาเซียนจะคงแรงผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง
อาเซียนด้วยกันให้มากยิ่งขึ้น เพราะการที่ต่างประเทศจะยอมรับอาเซียนหรือไม่นั้น
ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของอาเซียนด้วย และเพื่อเป็นการ
ส่งเสริมลักษณะของการรวมตัวกันให้แพร่หลายกว้างขวางไปในทุก ๆ ด้าน และมีการ
พัฒนาขั้นตอนของความร่วมมือไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นที่เกิดความรู้สึกร่วมกันว่า เมื่อ
รวมตัวกันแล้วจะมีความมั่นคง เรื่องการสำรองเพื่อความมั่นคงด้านอาหารและการ
บ่มปิ่นน้ำมันในยามฉุกเฉินของอาเซียนนี้ แม้ว่าเมื่อใดมีความกดดัน เกิดขึ้นแล้วก็ตาม
แต่ในขณะนี้จะยังไม่เห็นผลเด่นชัดมากนัก ทั้งนี้เพราะอาเซียนแต่ละประเทศยังไม่ได้
เกิดภาวะฉุกเฉินหรือจำเป็นตามที่กล่าวถึงและระบุไว้ในข้อตกลง แต่หากในระยะยาว
ซึ่งมีการฉุกเฉินหรือจำเป็นตามที่ระบุไว้ในข้อตกลง เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติตามข้อตกลง
โดยเป็นไปตามหลักการที่ได้ระบุไว้ทุกประการ ก็มิใช่กล่าว สวมกมอาเซียนได้ก้าวไปสู่
ระดับขั้นตอนของการรวมตัวที่สูงขึ้นไปอีก คือ ความพยายามที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความ
เป็นประชาคมที่มีผลลงแล้วทันที เพราะเป็นการร่วมมือกันเพื่อแสวงหามาตรการแห่ง
ความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่สมาชิกซึ่งกระทำต่อกัน และตลอดระยะเวลา
เวลา 15 ปีที่ผ่านมาของสมาคมอาเซียน ได้แสดงออกถึงท่าทีแห่งความเป็นพันธมิตร
กันอย่างแน่นแฟ้นโดยความร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงซึ่งมีบทบาท
เด่นมาก จึงขอถึงความหวังว่า ในด้านเศรษฐกิจ อาเซียนควรจะเป็นพันธมิตรกันอย่าง
มั่นคงและถาวร เช่นเดียวกับเรื่องความมั่นคงในระดับภูมิภาค